

ACCEPȚIUNI GENERICHE PRIVIND NOȚIUNEA DE CORUPȚIE

GENERAL MEANINGS ON THE NOTION OF CORRUPTION

[https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.3\(111\).13](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.3(111).13)

CZU: 328.185+343.352

Igor SOROCEANU,
*masterand, inspector superior la Academia „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova*

SUMMARY

Today, in contemporary society, the sound of the word corruption is widespread, sometimes even common. Whether in the private or public domain, corruption is met with predominant regret in the work that is being carried out.

In the present research, we propose as a desideratum the highlighting and nuance of the main generic landmarks that denote the explanation of the term corruption, including its features.

Keywords: corruption, opinion, legal term, illegal act, activity, remuneration, benefits, etc.

REZUMAT

Actualmente, în societatea contemporană este pe larg răspândit, uneori chiar deseori întâlnit, sunetul cuvântului corupție. Fie domeniu privat sau cel public, corupția este întâlnită cu regret preponderent în activitatea care este desfășurată.

În prezenta cercetare, ne propunem ca deziderat evidențierea și nuanțarea principalelor repere generice care denotă explicația termenului de corupție, inclusiv și trăsăturile acesteia.

Cuvinte-cheie: corupție, opinie, termen juridic, faptă ilegală, activitatea desfășurată, remunerare, beneficii, etc.

Introducere. Pentru a lupta contra corupției, este necesar în primul rând, de elucdat sensul acestei noțiuni. Este binevenit de a elabora o definiție unică, astfel încât toate manifestările care în esența lor sunt fapte de corupție să fie recunoscute anume sub acest aspect de către lege.

Există diverse definiții ale corupției, dar lipsește deplina claritate și precizia juridică. Desigur, corupția este – sinteză socială și criminologică, de aceea ea trebuie apreciată nu ca o componentă concretă de infracțiune, dar ca un cumul de delict.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. La momentul actual, importanța și scopul de elaborare a prezentului demers științific,

apare din intenția autorului de a cerceta detaliat și multiaspectual reperele generale cu privire la corupție, precum și informarea publicului larg despre esența generică a terminologiei respective.

Materiale utilizate și metode aplicate. Materialele utilizate la structurarea și asamblarea științifică a articolului respectiv, o prezintă în primul rând legislația Republicii Moldova. Totodată, în vederea realizării unei cercetări detaliate, au fost operate trimiteri la aspectele practice ale unor cercetași atât autohtoni cât și străini ale domeniului supus cercetării.

Metodele științifice aplicate în procesul studiului și elaborării prezentului demers științific fac parte din categoria celor mai di-

verse, fiind utilizate metodele cele mai eficiente în materia cercetării juridice. Astfel, în prim-plan s-a acordat o prioritate metodei analizei și celei comparative. Ulterior, în vederea prezentării unei structuri și esențe cuprinzătoare a articolului, au fost efectuate apelări științifice la metodele sintezei, inclusiv metoda deductivă.

Conținutul de bază. Cuvântul „corupție” provine de la „corruptio” ceea ce înseamnă din latină, mituire, corupere și presupune o activitate criminală în sfera administrării de stat sau politice, care constă în utilizarea de către persoanele cu funcții de răspundere a drepturilor și posibilităților încredințate lor în scopul îmbogățirii personale [4, p. 210].

În corespundere cu sursele online și accesibile publicului larg, „corupția este definită ca un abuz, activ sau pasiv, al funcționarilor publici (fie numiți fie aleși), în scopul obținerii de avantaje financiare private sau de alte beneficii” [8].

Pentru început, este de menționat că, potrivit cadrului legal autohton, prin termenul de corupție este înțeleasă „fapta ilegală care afectează exercitarea normală a funcției și care constă fie în folosirea de către subiectul actelor de corupție sau al faptelor de comportament corupțional a funcției sale pentru solicitarea, primirea sau acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase sau avantaje necuvenite subiecților actelor de corupție” [1, art. 2].

Corupția la fel „reprezintă o abatere de la moralitate, de la cinste, de la datorie. Ca expresie a relației dintre autorități și cetățeni, corupția reprezintă folosirea discreționară a poziției sau a funcției, prin recurgerea la mijloace ilicite sau ilegale, în scopul obținerii unor interese personale sau de grup. Pentru ca o faptă de corupție să constituie infracțiune și, prin urmare să fie supusă sancțiunilor penale, trebuie să

întrească elementele prevăzute de legea penală” [9].

Într-o altă opinie se susține că nu se poate da o singură definiție, deoarece corupția este o problemă națională și internațională, cu multiple forme de manifestare și ca atare are și ea multe accepțiuni. Concepută în cel mai popular sens al cuvântului, corupția este folosirea abuzivă a puterii în avantaj propriu [3, p. 10].

Alți cercetători acceptă, de asemenea, că corupției nu i se poate da o definiție universal valabilă pentru toate societățile, specialiștii dreptului penal fiind de acord că acest concept este din cele mai multe ori evaziv, ambiguu și reduționist. Astfel, pentru majoritatea sistemelor penale, corupția este un concept prioritar normativ, desemnând încălcarea normelor referitoare la îndatoririle funcționarului public, agenților economici sau persoanelor care efectuează operații bancare ori financiare [3, p. 10].

Pentru alte sisteme de drept penal, noțiunea de corupție desemnează diferite acte sau fapte ilicite prin utilizarea abuzivă și frauduloasă a puterii (politice, administrative, judecătorești), în scopul obținerii unor avantaje personale de către agenții publici (funcționari, judecători, administratori, conducători economici, etc.) dar și fapte care privesc alte forme de obținere a foloaselor.

Trebuie de menționat că există diferențe importante între corupția așa cum este definită de legile interne și corupția percepută de opinia publică. Din punct de vedere al opiniei publice actele de corupție se califică așa cum arată John A. Gardiner, astfel:

- corupția neagră, există atunci când actul ilicit este condamnat de opinia publică și de elitele societății și se dorește pedepsirea lui;
- corupția cenușie, există numai atunci când numai unii membrii ai societății și în deosebit elitele doresc pedepsirea actului ilicit;
- corupția albă, este întâlnită în situația când opinia publică și elitele nu sprijină cu

entuziasm încercarea de a pedepsi o formă anumită de corupție, pe care o găsesc intolerabilă [3, p. 5].

Autorul rus M. Calperin, este de părerea că însăși corupția denotă descompunerea autorității, folosirea posibilităților ei pentru îmbogățirea personală. Corupția în această accepțiune se manifestă prin acte concrete de comportare criminală: luare de mită, abuz de serviciu în scopuri personale etc. [6, p. 37].

O altă părere este susținută de Profesorul rus A. B. Naumov de la Institutul Statului și Dreptului al Academiei de Științe din Rusia, care consideră că nu este necesară o definire juridico-penală a fenomenului corupției, afirmând că legislația în vigoare a Federației Ruse conține norme penale respective care încriminează cele mai periculoase forme și manifestări ale corupției, precum ar fi mituirea și coruperea comercială (luarea de mită – art. 290, darea de mită – art. 291, coruperea comercială – art. 204, abuzul de serviciu – art. 285, depășirea atribuțiilor de serviciu – art. 286, etc.) din codul penal al Federației Ruse și alte infracțiuni.

În opinia cercetătorilor autohtoni, se propune următoarea noțiune de corupție ce poate fi pedepsită în mod penal: „coruperea pasivă – fapta persoanei care exercită funcții ale puterii de stat sau acțiuni de ordin administrativ de dispoziții și organizatorico-economice prin numire, prin alegere, fie în virtutea unei însărcinări anumite, direct sau indirect, pretinde ori primește ofertă, bani, cadouri sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge în scopul de a îndeplini (a nu îndeplini) ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, precum și în scopul de a obține de la o autoritate sau de la o administrație publică distincții, funcții, piețe de desfacere sau o oarecare decizie favorabilă; coruperea activă – promisiunea, oferirea sau darea, fără drept, de ofertă, bani, cado-

uri ori alte foloase unei persoane oficiale în moduri și scopuri indicate în articolul care prevede răspunderea penală pentru coruperea pasivă” [2, p.10]. După cum putem lesne sesiza această teză a fost preluată de către legiuitorul nostru și respectiv, materializată în cadrul normativității penale.

Un dintre problemele abordate într-un mod diferit în doctrina penală este corelația, dintre noțiunea de corupție și cea de mituire. Apare întrebarea: dacă aceste noțiuni sunt sau nu identice?

Într-o primă viziune corupția este privită mai larg decât mita. În acest sens se afirmă că atât pentru corupție, cât și pentru mită este proprie o bază faptică unică, baza care se manifesta în coruperea prin mită [7, p. 31]. Într-o altă opinie se consideră că corupția rezidă nu doar în mită ce cunoaște o anumită amploare (răspândită pe larg în societate), ci reprezintă un fenomen social negativ ce se distinge prin multiple modalități și diverse forme privind folosirea directă și cu intenție de persoane cu funcții de răspundere a drepturilor legate de postul deținut în scopuri de îmbogățire personală. Utilizarea termenului în discuție într-un șir de acte normative denotă că termenul corupție diferă puțin prin conținut de termenul de mituire. Astfel mituirea este privită ca una din manifestările posibile ale corupției [4, p. 132].

În literatura de specialitate se susține că corupția ca fenomen juridic se manifestă prin următoarele forme:

1. Mita, care constituie forma clasică a corupției, se manifestă prin modalități precum ar fi: corupția activă, coruperea pasivă, luarea de mită și darea de mită. Fiecare modalitate la rândul ei poate fi divizată în câteva tipuri. Bunăoară coruperea pasivă se poate manifesta prin pretinderea ofertei, luarea propriu zisă a mitei până la comiterea unor acțiuni/inacțiuni (mita-cumpărare), luarea de mită după îndeplinirea acțiunilor/inacțiunilor (mita-remunerare), luarea de mită sub formă de „impozite”, „biruri”, „tributuri”

de la persoanele dependente de subiectul corupției, etc.

2. Auto-coruperea, la care subiectul corupției acționează folosind funcția deținută și posibilitățile legate de ea în interese proprii, adică în cazul auto-coruperii nu are loc o interacțiune între părțile interesate, când una promite ceva, iar alta acceptă.

Auto-coruperea cunoaște următoarele forme de manifestare: sustragerea bunurilor prin delapidări; abuzul de putere sau abuzul de serviciu; excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu; falsul în acte publice; contrabanda săvârșită prin utilizarea atribuțiilor de serviciu; tănuirea veniturilor prin diverse încălcări financiare; folosirea de avantaje neprevăzute de legislație în luarea creditelor, împrumuturilor, obținerea hârtiilor de valoare, a imobilelor sau a altor bunuri, precum și alte fapte ilicite, care pot atrage, atât răspunderea penală, cât și disciplinară, administrativă și/sau civilă;

3. Protecționismul rezidă în acordarea de către o persoană cu funcție de răspundere, folosind funcția deținută, a vreunui concurs neprevăzut de lege, în realizarea activității de antreprenorial, fie a altei activități sau contribuirea la obținerea de privilegii și avantaje ilicite într-o oarecare sferă a vieții sociale, dacă aceste acțiuni au fost comise în interesele de profit sau în alte interese personale [4, p.135-136].

În urma opiniilor examinate, conceptul corupției în viziunea noastră poate fi definit ca fiind acel fenomen social negativ, care constă în folosirea de către funcționari a funcției deținute și a posibilităților legate de ea în scopul obținerii a unor bunuri materiale sau a altor avantaje personale.

Din această noțiune putem nuanța trăsăturile definitorii ale corupției:

- la stabilirea esenței corupției aceasta nu trebuie să fie tratată ca un oarecare act criminal, nu doar ca o faptă penală, ci ca un fenomen social-juridic. Într-adevăr legea penală nu încredințează corupția în ansam-

blu, ca o faptă penală distinctă, ci doar formele și manifestările acesteia evidențiate în societate;

- acest fenomen se manifestă printr-o totalitate de fapte cu o esență unică. Aceste fapte sunt denumite infracțiuni de corupție, care reprezintă manifestările particulare ale corupției condamnabile penal. Între corupție ca fenomen socio-juridic și infracțiunile de corupție există o legătură de parte-întreg, întregul formând corupția ca fenomen social negativ, iar partea o formează faptele descrise în legea penală. În literatura de specialitate se susține că infracțiunea de corupție constă în fapta unui funcționar public sau angajat în sectorul privat, care constă traficarea atribuțiilor specifice funcției deținute în schimbul unor foloase [5, p. 12]. Conform noii legislații penale a R. Moldova infracțiunile de corupție sunt: coruperea pasivă (art. 324 C. pen.); coruperea activă (art. 325 C. pen.); traficul de influență (art. 326 C. pen.); primirea de către un funcționar a recompensei ilicite (art. 330 C. pen.); luarea de mită (art. 334 C. pen., etc.). După cum am văzut mai sus unii autori largesc sfera faptelor de corupere, incluzând în categoria acestora o serie de infracțiuni săvârșite de funcționari care nu implică nemijlocit primirea sau transmiterea unor astfel de avantaje. În viziunea noastră ultimele nu constituie formele tipice ale corupției, ci atipice. Deci este greșit să calificăm ca infracțiuni de corupție tipice, abuzul și excesul de putere, delapidarea averii străine etc. Acestea sunt forme atipice, ce intră indirect în sfera faptelor de corupție;

- infracțiunile de corupție sub aspect subiectiv sunt săvârșite întotdeauna într-un scop interesat. Acest scop poate fi urmărit atât de persoana care dă mită, cât și de cea care ia mita. Ambele urmăresc obținerea fie a unor avantaje patrimoniale sau nepatrimoniale, fie obținerea anumitor priorități, înlesniri, scutiri, etc.

- corupția rezidă în folosirea de către

persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, a atribuțiilor de serviciu. Existența corupției este de neconceput fără participarea directă sau indirectă a persoanei cu funcție de răspundere la săvârșirea infracțiunii.

Din prezentările făcute în cadrul acestui paragraf putem desprinde următoarele concluzii cu caracter general:

- noțiunea corupție este mai largă decât cea a mituirii, aceasta din urmă fiind o formă de manifestare a corupției;
- în concepția legislației penale autoh-

tone corupția se referă doar la coruperea funcționarilor din cadrul autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor de stat, iar celelalte acte de corupere se referă la mituirea persoanelor care gestionează o organizație comercială, obștească sau o alta organizație nestatală. În acest sens, legislația penală a R. Moldova încriminează distinct fapta de corupere pasivă (art. 324) ce poate fi săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere și luare de mită (art. 333 C. pen.), ce poate fi săvârșită de un funcționar din sectorul privat.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea nr.90 din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 103-105 din 13.06.2008, în vigoare din data 01.08.2016 în baza modificărilor prin Legea nr.134 din 17.06.2016, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 245-246 din 30.07.2016.
2. Borodac A., Noțiunea corupției penal condamnabile. Legea și viața, 1996, nr. 4.
3. Dobrinioiu V., Corupția în dreptul Penal român, București, 1995.
4. Gurin Vasile, Pascaru Valeriu, Ilie Sergiu, Jalencu Marian, Carașciuc Lilia, Rusu Andrei, Gumenii Ion, Pîslariuc Virgil, Negură Lilian, Corupția, Chișinău, Editura ARC, 2000;
5. C. Gurschi, V.Cușnir V. Ciurin, M. Avram, Jurisprudența privind infracțiunile de corupție. Aspecte teoretico-practice, Chișinău, 2003.
6. Гальперин Н. М., Организованная преступность и уголовный закон. Социалистическая законность, 1984, № 4.
7. Лаптеакру В. Д., Коррупция: Социально-правовые и криминологические проблемы, Кишинев, 1996.
8. Corupție. În: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Corup%C8%9Bie>
9. Ce înseamnă fapta de corupție? În: https://www.pna.ro/fapta_coruptie.xhtml#

Prezentat: 18 august 2021.

E-mail: soroceanu94igor@gmail.com